
Projev rektora Univerzity Karlovy v Praze prof. RNDr. Václava Hampla, DrSc., u příležitosti setkání Jeho Svatosti papeže Benedikta XVI. s akademickou obcí

Projev rektora Univerzity Karlovy v Praze prof. RNDr. Václava Hampla, DrSc., u příležitosti setkání Jeho Svatosti papeže Benedikta XVI. s akademickou obcí

English version

Vladislavský sál Pražského hradu, 27. září 2009

Vaše Svatosti, vážený pane prezidente, vážená paní Klausová, Eminence, Excellence, Magnificence, Spectabiles, Honorabiles, cives academici, vzácní hosté, dámy a pánové!

Je pro mě velikou ctí pozdravit Vás jménem Univerzity Karlovy – a jménem akademických obcí ostatních vysokých škol České republiky – zde, ve Vladislavském sále Pražského hradu. Je přítom symbolické, že pouhým otevřením dveří na jeho východní straně se vizuálně propojuje tento sál – místo slavnostních inaugurací hlavy českého státu – s královskou kaplí Věch svatých, kdysi soukromou kaplí zakladatele pražské univerzity, císaře a krále Karla IV. Ostatně až do dnešní doby při ní působí kapitula, jejíž kanonikáty byly tradičně obsazovány z řad těch duchovních, kteří byli též univerzitními profesory.

K tomuto jedinečnému setkání dochází v předvečer svátku svatého Václava, hlavního patrona českého národa – svátku, který Česká republika oficiálně oslavuje jako „den české státnosti“. Duchovní tradice této země se pomyslně protínají právě zde, v prostorách Pražského hradu, a v tomto starobylém městě. Pouhých několik metrů nás dělí od náhrobků svatých Václava, Ludmily, Vojtěcha a Prokopa – a také od místa posledního odpočinku světského zakladatele naší univerzity. Ve zrychleném tempu všedních dní si často neuvědomujeme, že tato středoevropská *akropolis* zahrnuje i místa pevně a nerozlučně spjatá s počátky naší akademické vzdělanosti. Renomovaná dómská škola zde působila již dlouhá léta před založením univerzity, které tradičně datujeme 7. dubnem 1348, kdy král a pozdější císař Karel IV. vydává pro pražskou univerzitu svůj zakládací akt. Není náhodou, že krátce poté poskytl Pražský hrad útočiště prvním studentům, kteří zde hledali – v souladu s dikcí Karlovy zakládací listiny – „bohatě prostřený stůl poznání“. Ještě před jejím vydáním byla zahájena výuková činnost ve významných pražských kláštěrech a v katedrálním chrámu sv. Víta, Václava a Vojtěcha.

I když Pražský hrad již dávno není vnímán jako půda akademická, dnes se jí opět stává – v jakémsi opětovném, byť symbolickém setkávání světské a duchovní moci, bez jejichž příznivé konstelace by před staletími stěží bylo možné založit nejstarší univerzitu na sever od Alp – a na východ od Rýna. Váš předchůdce papež Kliment VI. chtěl, aby „ve zmíněném již městě Praze na věčné budoucí časy kvetlo obecné učení v kterémkoliv povoleném oboru“. Papežská bula z 26. ledna 1347 tak zaručila, že na nové univerzitě budou moci být zastoupeny všechny tehdy tradované disciplíny – a že promování absolventi této univerzity budou moci vyučovat i na ostatních evropských univerzitách. Od samého počátku se zde počítalo i s fakultou tehdy první a nejvyšší, fakultou teologickou. Nejstarší pečeti naší univerzity z doby okolo r. 1350 – dnes běžně používané i jako její „logo“ – zobrazuje sv. Václava, do jehož rukou předává světský fundátor – král a pozdější císař Karel IV. – zakládací listinu pražské univerzity. Tím také Karel IV. vyjádřil, že svatý Václav je nejenom patronem země a státu, nýbrž i patronem pražského vysokého učení. Motiv tohoto pečeti reprezentuje akademickou obec jako celek, připomíná nerozdělnost společenství magistrů i scholárů, které sice bylo v následujících staletích různě pojímáno a akcentováno, avšak nikdy nezahynulo zcela. Podobně, jako se nikdy nezpřetrhala pouta a komunikace mezi jednotlivými disciplínami a obory. Formy tohoto sdílení jsou dnes samozřejmě zcela nové a moderní, patří však k jasným pozitivům vývoje po historickém roce 1989, že univerzita vědomě posiluje svoji identitu, směřování *ad unum versum* (= ad universum), ba v určitém ohledu i svoji spiritualitu. Ostatně i znovuzáchrana teologických fakult do svazku pražské univerzity v r. 1990 nechápeme jen jako spravedlivý akt rehabilitace, nýbrž i jako zdůraznění integračního potenciálu tradičních univerzitních disciplín a oborů.

Jak již bylo řečeno, Pražský hrad bývá vyhrazen akademickým shromážděním pouze při mimořádných a historických příležitostech. V roce 1990 se tak stalo při jmenování prvních svobodně zvolených rektorů českých a slovenských vysokých škol. A stalo se tak v témže roce, kdy se zde papež Jan Pavel II. setkal se zástupci české a slovenské akademické veřejnosti. Jeho státní a pastorační návštěva byla nejlepším vyjádřením hloubky všech zásadních změn, které tehdy byly u nás započaty – právem ji tehdy náš tehdejší prezident označil za *zázrak*. Většina z nás toto označení nevnímala jako přehnané.

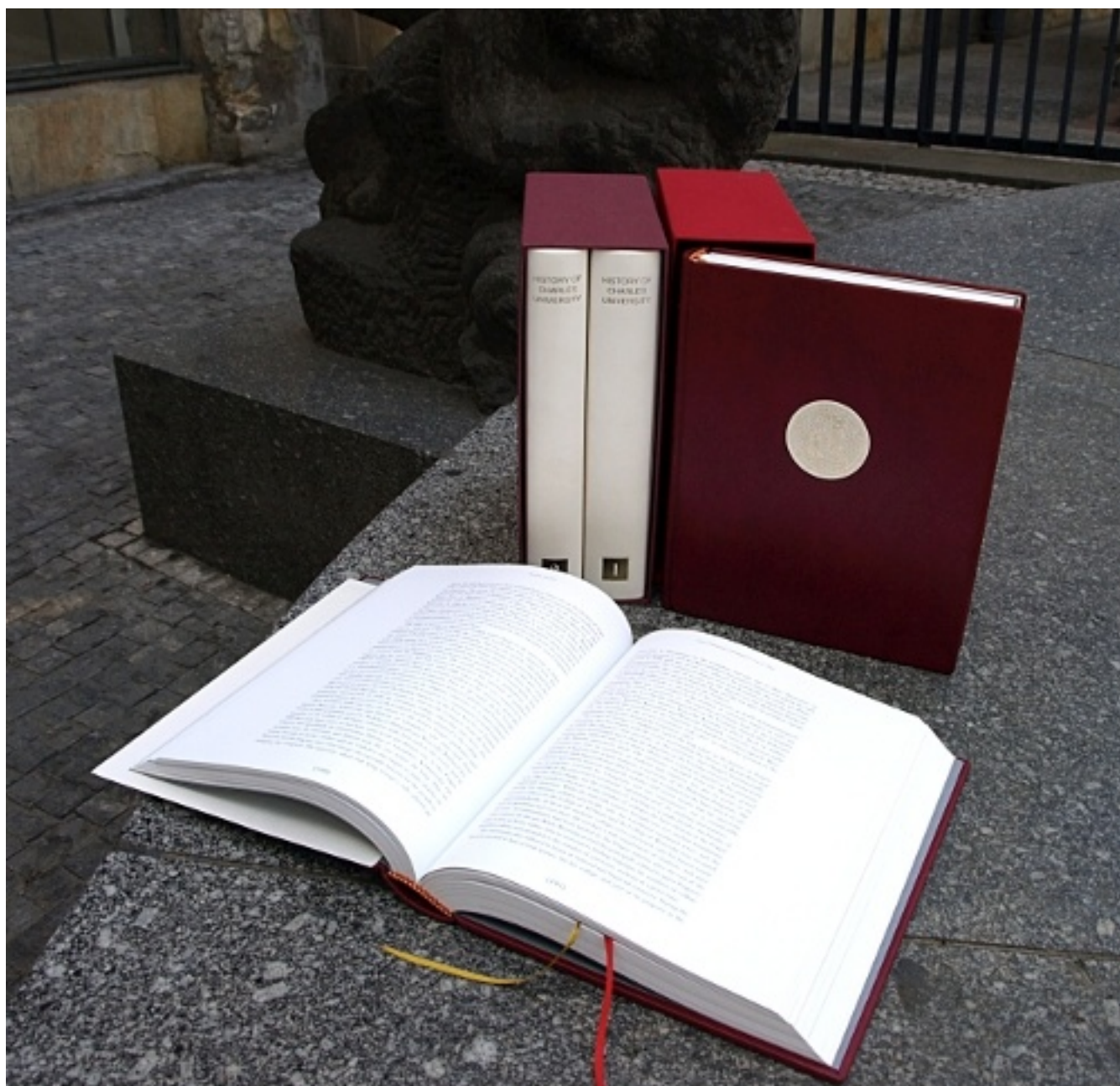
Ve svém projevu dal papež Jan Pavel II. najevo, že v procesu tehdy začínající společenské transformace vnímá mimořádnou zodpovědnost a význam vědy, školství a akademických elit. Jeho slova jsou stálým mementem i naléhavým

otazníkem, zda tato očekávání byla či mohla být naplněna – a jak k tomu přispěl každý z nás. Jeden symbolický bod jeho tehdejší řeči, důležitý i pro ekumenický dialog českých církví – tj. nové zhodnocení osobnosti rektora Univerzity Karlovy mistra Jana Husa – byl v následujících letech důkladně a otevřeně posouzen. Zkušenost z tohoto dialogu nesměřila sice všechny odlišné pohledy, přispěla však k sblížení všech jeho účastníků. Na půdě naší alma mater je to vyjádřeno v živé a konkrétní spolupráci našich tří teologických fakult, které zároveň reprezentují tři základní české náboženské tradice – katolickou, evangelickou a husitskou. Významné státní svátky, inspirované naší bohatou křesťanskou minulostí, slaví i dnes výrazně sekularizovaná česká společnost jako vzájemně se doplňující galerii – den slovanských věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje (5. července), den upálení mistra Jana Husa (6. července) a den české státnosti – svátek sv. Václava (28. září).

Témata jako vztah *ratio* a náboženství, vztah vědy a víry, respektive vztah *myšlení* a *věření* obecně představovala v českých duchovních dějinách důležité motivy filosofického a teologického myšlení – a to dávno předtím, než začaly být tyto pojmy uměle vnímány výhradně v kontradikci. Ještě po 1. světové válce, po vzniku nové Československé republiky, ovládala nejenom univerzitní posluchárny či schůze akademických senátů, ale i debaty v parlamentu. Ty byly mnohdy vyostřené, ba i konfrontační, ale bezpochyby mobilizovaly vnímavost veřejnosti vůči širším společenským horizontům. Dnes takové inspirativní debaty postrádáme! Současná společnost se navrátila „zpátky do Evropy“, aniž však hlouběji reflektovala hodnoty a cíle, které s ní chce sdílet. Politické elity rezignují na formulaci dlouhodobějších cílů a vizí – a naléhavost křesťanské zvěsti, byť možná nedokonale tlumočená českými církvemi, je jim spíše lhostejná. Sám pojem vědy, ze své podstaty dynamický a otevřený, je v takové společenské atmosféře často technokraticky redukován na pouhý „výzkum, vývoj a inovace“.

O to více oceňujeme, že na „katedře svatého Petra“ – tedy v učitelském úřadě, který představuje spojení se samotnými základy křesťanské kultury a civilizace – působíte, Vaše Svatosti, právě Vy. Bylo to jistě i produktivní prostředí významných univerzit, které Vás inspirovalo k Vaším závažným textům k těmto tématům – textům, nad nimiž se dnes zamýšlí celý svět.

Dnes tedy přicházíte i na akademickou půdu pražskou – a přitom možná ani mnozí v tomto sále netuší, že jste ji navštívil již v roce 1992 a pronesl na zdejší Katolické teologické fakultě svoji historicky první přednášku na našem území. Již tehdy jsme Vás přivítali nejen jako kardinála římské církve a významného duchovního hodnostáře, nýbrž i jako proslulého, často i zneklidňujícího učence a intelektuála. Moc Vašich slov a Vašeho úsudku ostatně vždy oceňovali i Vaši oponenti. Dnes se tedy *opět* těšíme na Vaše slova – s velkým očekáváním a nadějí.

Dvousvazkové dějiny Univerzity Karlovy v červené vazbě v anglickém vydání, dar, který věnoval rektor UK prof. Hampl papeži Benediktu XVI. při jeho setkání s akademickou obcí ve Vladislavském sále Pražského hradu 27. září 2009